

ИНФОРМАЦИЈА О ПРОГРАМИМА ТРАЈНИХ РЕШЕЊА ЗА ИЗБЕГЛИЦЕ И ПОБОЉШАЊЕ УСЛОВА ЖИВОТА ЗА ИНТЕРНО РАСЕЉЕНА ЛИЦА

Од 1991. године помоћ избеглицама обезбеђивала је Република Србија и међународна заједница смештајем у колективне центре, а касније су започети и пројекти стамбене изградње.

Комесаријат за избеглице (у даљем тексту: Комесаријат), из буџета Републике Србије и у сарадњи са међународним агенцијама и организацијама, владама појединих земаља и локалним самоуправама, реализује програме трајних решења за избеглице, а од 2002. године у складу са „Националном стратегијом за решавање питања избеглих и интерно расељених лица“ и за интерно расељена лица, кроз следеће пројекте:

- комплетна изградња стамбених јединица, делимична изградња и самоградња;
- куповина сеоских кућа са окућницом;
- додела монтажних кућа;
- помоћ у виду пакета грађевинског материјала за завршетак започетог стамбеног објекта;
- изградња објеката за социјално становање у заштићеним условима;
- адаптација и пренамена објеката колективних центара у установе за смештај старих лица;
- адаптација и проширење капацитета установа социјалне заштите.

До 5. октобра 2010. године, за потребе смештаја избеглих, интерно расељених лица и социјално угрожених породица локалног становништва изграђено је 3.548 стамбених јединица које су приказане у табелама. Од овог броја 256 стамбених јединица је на Косову и Метохији и не користе се од стране избегличке популације.

Поред овог броја реализован је програм СИРП (УН ХАБИТАТ). Општи концепт стамбене компоненте заснивао се на обезбеђивању директних социјалних стамбених решења за избеглице и друге угрожене групе у седам одабраних општина, заједно са кључним елементима јачања капацитета да би се осигурала одржива интеграција, даље развијање и поновна примена у тим општинама и на нивоу целе републике. Обезбеђено је најмање 670 стамбених решења, подједнако расподељених између 7 општина/градова Крагујевцу, Нишу, Краљеву, Чачку, Панчеву, Ваљеву и Старој Пазови. Уз планирани одржив и транспарентан повраћај средстава и примену модела субвенција. 80% (530) стамбених јединица реализовано је као изградња нових општинских станова за издавање, а преосталих 140 стамбених јединица као различита алтернативна стамбена решења. У седам општина, препозната су четири различита модела алтернативних стамбених решења, и то:

- Реконструкција постојећег општинског стамбеног фонда;
- обезбеђивање малих стамбених зајмова;
- побољшање стамбених услова у ситуацији мешовитог власништва станова;
- унапређење и регуларизација ромског насеља.

* * * * *

Из буџета Републике Србије прибављено је 636 стамбених јединица укупне површине 37.476,63 m². (табела бр. 1)

Од 1997. године до краја 2004. године у сарадњи са Високим комесаријатом за избеглице Уједињених нација (у даљем тексту: УНХЦР), Швајцарском агенцијом за

развој и сарадњу (у даљем тексту: СДЦ), Норвешким саветом за избеглице (у даљем тексту: НРЦ) и локалним самоуправама, Комесаријат је реализовао програм стамбене изградње за смештај избеглица. За најугроженије породице, на локацијама које су углавном на подручју где су се налазили колективни центри планирани за затварање, а у сарадњи са локалним самоуправама, обезбеђено је инфраструктурно опремљено земљиште за изградњу 1.655 стамбених јединица, а један простор је накнадно евидентиран за становање, што укупно износи **1656** стамбених јединица. У зависности од услова на терену и могућности радног ангажовања чланова породице реализовани су пројекти кроз три типа изградње:

- комплетна изградња – донатор финансира изградњу комплетног објекта;
- делимична изградња – донатор финансира набавку грађевинског материјала и извођење грубих грађевинских радова, а корисник самостално изводи завршне радове;
- самоградња – донатор финансира набавку грађевинског материјала и превоз до градилишта, а корисник самостално изводи комплетне грађевинске радове.

Поред овог броја стамбених јединица Комесаријат располаже са 4 стамбене јединице које су поклонили разни донатори. (табела бр. 1)

Свих 2.296 стамбених јединица, приказаних у табели бр. 1 су у власништву Републике Србије, корисник - Комесаријат за избеглице.

Власништво	Донатор / Имплементарни партнер	број стамбених јединица	површина стамбених јединица у m ²	број чланова домаћинства по решењу
РЕПУБЛИКА СРБИЈА - КОМЕСАРИЈАТ ЗА ИЗБЕГЛИЦЕ	Буџет РС (без КиМ)	380	20.036,12	1.361
	Буџет РС (КиМ)	256	17.440,51	0
	Укупно	636	37.476,63	1.361
	Разни донатори	4	355,25	14
	УНХЦР/СДЦ	1.528	50.464,73	6.727
	УНХЦР/НРЦ/СДЦ	128	4.122,56	605
	Укупно	1.660	54.942,54	7.346
	УКУПНО	2.296	92.419,17	8.707

▲ табела бр. 1 СТАМБЕНЕ ЈЕДИНИЦЕ ЗА ИЗБЕГЛИЦЕ

Општина Кучево и УНХЦР су обезбедили средства за изградњу 21 стамбене јединице путем надградње стамбене зграде у Кучеву, које је реализовао СДЦ. На овај начин обезбеђен је смештај за 80 избеглица од којих је 80% било из колективних центара, а 20% из приватног смештаја. Коришћење стамбених јединица је на неодређено време. (табела бр. 2)

Влада Републике Немачке, преко Пакта за стабилност југоисточне Европе, обезбедила је финансијска средства за изградњу објеката за смештај избеглих и локално социјално угрожених лица. Преко својих извршних партнера, немачких невладиних организација (АСБ, ТХВ и ХЕЛП) у општинама: Алексинац, Лесковац, Ниш, Крушевац, Тител, Медвеђа, Бујановац и Панчево изграђене су 242 стамбене јединице за избеглице. Коришћење стамбених јединица је без закупа од 3-5 година, са закупом следећих 5 година уз могућност откупа после овог времена. (табела бр.)

ОПШТИНА -ГРАД		БУЏЕТ					УКУПНО	
		Ст. Пакт	ЕАР		USAID-ACDI/VOCA	УНХЦР /СДЦ		СРЈ
		комплетна изградња	комплетна изградња	социјално становање-комплетна изградња	комплетна изградња	комплетна изградња		комплетна изградња
1	АЛЕКСИНАЦ	24	28				52	
2	БОР		15				15	
3	БУЈАНОВАЦ	24					24	
4	ВЕЛИКО ГРАДИШТЕ		7				7	
5	ВЛАСОТИНЦЕ		8				8	
6	ВРАЊЕ		20				20	
7	ВРШАЦ		10				10	
8	ЗАЈЕЧАР		12				12	
9	КИКИНДА		24				24	
10	КОВИН		32				32	
11	КОСЈЕРИЋ		10				10	
12	КРАЉЕВО			42			42	
13	КРУШЕВАЦ	40					40	
14	КУЧЕВО				21		21	
15	ЛЕСКОВАЦ	48					48	
16	ЛОЗНИЦА		8				8	
17	МЕДВЕЂА	16					16	
18	МЛАДЕНОВАЦ				20		20	
19	НИШ	40					40	
20	НОВА ВАРОШ		8				8	
21	НОВИ ПАЗАР		10				10	
22	НОВИ САД		9				9	
23	ОБРЕНОВАЦ		23				23	
24	ПАРАЋИН		15				15	
25	ПАНЧЕВО	20	12				32	
26	ПЕТРОВАЦ		44				44	
27	РАШКА		7				7	
28	СВИЛАЈНАЦ		15				15	
29	СВРЉИГ		15				15	
30	СОМБОР					10	10	
31	ТИТЕЛ	30					30	
32	ТОПОЛА		20				20	
33	УЖИЦЕ			18			18	
34	ЧАЈЕТИНА		11				11	
Укупно		242	363	60	20	21	10	716

▲ табела бр. 2 СТАМБЕНЕ ЈЕДИНИЦЕ ЗА ИЗБЕГЛА, ИНТЕРНО РАСЕЉЕНА И ЛОКАЛНО СОЦИЈАЛНО УГРОЖЕНА ЛИЦА (без КиМ) до 10% намењено локалном социјално угроженом становништву

* * * * *

Као подршка Влади Републике Србије у спровођењу „Националне стратегије за решавање питања избеглих и интерно расељених лица” отпочела је сарадња Комесаријата за избеглице и Европске агенције за реконструкцију (ЕАР) финансирањем три пројекта: „Подршка Националној стратегији у затварању колективних центара” (буџет ЕАР за 2004. годину); „Подршка Националној стратегији у решавању проблема избеглих и интерно расељених лица преко подршке у унапређењу животних услова”, (буџет ЕАР за 2005. годину) и „Стамбено збрињавање и економски подстицај за избегла и интерно расељена лица у Србији”, (буџет ЕАР за 2006. годину). Изграђене су 363 стамбене јединице за избеглице (коришћење без закупа од 3 године, са закупом следећих 5 година, уз

могућност откупа у будућности) и 60 стамбених јединица за интерно расељена лица и локално становништво које се користе са закупом без могућности откупа.(табела бр. 2

На основу „Програма прибављања објеката за потребе збрињавања избеглих и интерно расељених лица на територији СРЈ “ изграђено је 10 монтажних кућа у насељу Станишић у општини Сомбор. Средства за ову намену обезбеђена су делом из буџета СРЈ, а делом из буџета општине Сомбор. Коришћење стамбених јединица је на 3 године без закупа, а после у складу са важећим прописима. (табела бр. 2)

Из донаторских средстава USAID и ACDI/VOCA и општине Младеновац изграђен је објекат са 20 стамбених јединица за смештај избеглих и интерно расељених лица. Повереник за избеглице је учествовао у раду комисије за избор корисника. Коришћење стамбених јединица је одређено уговором на 5 година. (табела бр. 2)

* * * * *

Комесаријат је од 2002. године, у сарадњи са надлежним републичким органом за социјална питања, СДЦ, УНХЦР и општинама отпочео реализацију изградње објеката по пројекту „Социјално становање у заштићеним условима” – популаран назив-Фостер. - По овом пројекту, стамбене јединице се расподељују у односу, 80 % за социјално угрожене породице избеглих и интерно расељених лица, а 20% за социјално угрожена лица из локалне заједнице. Програм је намењен за смештај старих лица, самохраних родитеља и инвалида способних за самосталан живот и домаћина социјалног становања, радно способног лица, члана социјално угрожене породице, који користи стамбену јединицу са обавезом да се стара о објекту у смислу текућег одржавања, руковања уређајима и опремом, квалитету друштвеног живота као и пружању помоћи осталим корисницима. Корисници стамбених јединица не могу стећи право својине на стамбеним јединицама које користе. Овај вид социјалног становања је у складу са концептом отворених облика социјалне заштите, чији је развој предвиђен Стратегијом развоја социјалне заштите у Србији. До 5 октобра 2010. године, по овом пројекту усељено је 530 стамбених јединица (табела бр. 3):

- СДЦ је у периоду 2002-2004 финансирао изградњу **271** стамбене јединице;
- ЕАР буџет је усмерен и на изградњу објеката за социјално становање у заштићеним условима за смештај **64** социјално угрожене породице интерно расељених лица и локалног становништва (Ниш, Крагујевац и Јагодина). Приоритет је дат породицама интерно расељених лица смештених у колективним центрима;
- УНХЦР је из средстава за 2007/08/09. годину финансирао изградњу објеката за социјално становање у заштићеним условима са укупно **56** стамбених јединица намењених за смештај социјално угрожених породица интерно расељених лица и локалног становништва;
- немачка влада, преко Пакта за стабилност југоисточне Европе и невладине организације АСБ изградила је два објеката са 27 стамбених јединица (**17** Параћин и **10** Крушевац) за избегла, интерно расељена лица и локално становништво
- УНДП је изградио објекта у Крагујевцу са **14** стамбених јединица за смештај избеглих и интерно расељених лица.
- ИПА 2007. у Медвеђи, Врању, Дољевцу, Великој Плани, Зајечару и Сремској Митровици усељене су **104** стамбене јединице, изграђене из средстава Европске уније

Будетска година/ реализовано	Општина	Намена	Донатор/имплем. партнер	Број ст.јед.	Број ст. јед. по годинама	
2002/ 2003	1	АПАТИН	избеглице	SDR Sh.	12	24
	2	ПОЖЕГА	избеглице	SDR Sh.	12	
2003/ 2005	1	БАЧ	избеглице	SDR Sh.	12	98
	2	ВАЉЕВО	избеглице	SDR Sh.	12	
	3	КРАГУЈЕВАЦ 1	ИРЛ/избеглице	UNDP	14	
	4	КРАГУЈЕВАЦ 2	избеглице	SDR Sh.	12	
	5	ПАРАЋИН	избеглице	SDR Sh.	12	
	6	РАКОВИЦА	избеглице	SDR Sh.	24	
	7	ЦРНА ТРАВА	избеглице	SDR Sh.	12	
2004	1	БАЈИНА БАШТА	избеглице	SDC	13	163
	2	ВРБАС	избеглице	SDC	13	
	3	КРАЉЕВО	избеглице	SDC	30	
	4	ЛОЗНИЦА	избеглице	SDC	13	
	5	ЛУЧАНИ	избеглице	SDC	12	
	6	НИШ 1	избеглице	SDC	13	
	7	НОВИ САД	избеглице	SDC	13	
	8	ПАНЧЕВО	избеглице	SDC	30	
	9	ТЕМЕРИН 1	избеглице	SDC	13	
	10	ТЕМЕРИН 2	избеглице	SDC	13	
2005	1	ЈАГОДИНА	ИРЛ	EAR / EP	11	27
	2	НИШ 2	ИРЛ	EAR / IOM + HC	16	
2006	1	КРАГУЈЕВАЦ 3	ИРЛ	EAR / IOM + HC	25	37
	2	НИШ 3	ИРЛ	EAR / IOM + HC	12	
2007	1	ВРАЊЕ	ИРЛ	UNHCR / Intersos	20	20
2008/ 2009	1	ЗАЈЕЧАР	ИРЛ	UNHCR / HC	16	53
	2	ПАРАЋИН	ИРЛ	Немачка влада/ ASB	17	
2009/ 2010	1	ПЕТРОВАЦ НА МЛАВИ	избеглице-ИРЛ	UNHCR / HC	20	114
	2	МЕДВЕЂА	избеглице-ИРЛ	IPA 2007./ASB	8	
	3	ДОЉЕВАЦ	избеглице-ИРЛ	IPA 2007./Intersos	10	
	4	ВРАЊЕ	избеглице-ИРЛ	IPA 2007./UNHCR	20	
	5	СРЕМСКА МИТРОВИЦА	избеглице-ИРЛ	IPA 2007./IOM	34	
	6	ЗАЈЕЧАР	избеглице-ИРЛ	IPA 2007./Intersos	16	
	7	КРУШЕВАЦ	избеглице-ИРЛ	Немачка влада/ ASB	10	
ВЕЛИКА ПЛАНА			избеглице-ИРЛ	IPA 2007./ DRC	16	
УКУПНО				536	536	

▲ табела бр. 3 СОЦИЈАЛНО СТАНОВАЊЕ У ЗАШТИЂЕНИМ УСЛОВИМА, 20% намењено је локалном социјално угроженом становништву

Стамбене јединице, приказане у табелама бр. 2 и 3 су власништво Републике Србије, а Општина је носилац права коришћења.

* * * * *

Пилот пројекат откупа сеоских домаћинстава путем кредитних линија реализован је током 2003. године са Ексим банком на територији општине Бач. За избегличке породице, које су раније живеље у приватном смештају, откупљена су 42 стамбена објекта са роком отплате од 5 до 13 година, каматном стопом од 8% и грејс периодом од годину дана. (табела 4).

Швајцарска агенција за развој и сарадњу је у 2004. години обезбедила средства којим је омогућен откуп на кредит 22 сеоска имања на територији општине Нова Црња за потребе избегличких породица. Планирано је да средства која буду добијена враћањем кредита представљају донацију општини Нова Црња за унапређење локалне самоуправе. (табела 4)

За потребе трајне интеграције социјално угрожених избегличких породица на територији Републике Србије, ЕАР је финансирала куповину и донацију 364 сеоска домаћинства. (табела 4).

УНХЦР је у сарадњи са Комесаријатом, хуманитарном организацијом „Дивац” (у даљем тексту: ХОД), реализовао откуп укупно 223 сеоска домаћинства:

- из буџета УНХЦР откупљено је 89 сеоских домаћинстава (у 2008. години 19 сеоских домаћинстава, у 2009. години још 70).
- за подршку локалним акционим плановима, у сарадњи са Комесаријатом и општинама/градовима, куповину **40** сеоска домаћинства за избегличке породице. (табела 4)
- ХОД је отпочео сарадњу са Комесаријатом, Министарством рада и социјалне политике и УНХЦР, у оквиру акције „Можеш и ти”, чији је циљ куповина и донација сеоских домаћинстава за избеглице и интерно расељена лица из колективних центара у Србији. Укупно су откупљена **94** сеоска домаћинства, у 2008. години 71, а у 2009. години 23. (табела 4)

Удружење румунско-српског пријатељства из Букурешта, уз подршку Комесаријата за избеглице поклонило је три (3) сеоска домаћинства за породице избеглих и интерно расељених лица. (табела 4).

Донатор/имплементарни партнер	Власништво- избеглице	Власништво - интерно расељена лица	Укупно
Ексим банка (Бач, 2003.)	42		
СДЦ 2004. (Нова Црња)	22		
Укупно кредитна линија	64		64
ЕАР-ИНТЕРСОС/ЕП/ИОМ	364		364
УНХЦР-ИНТЕРСОС/ВИЗИЈА	60	29	89
УНХЦР/ХОД-ИНТЕРСОС/ВИЗИЈА	27	67	94
УНХЦР/КИРС-Општине/Градови	40		40
Укупно УНХЦР	127	96	223
Лига румунско-српског пријатељства	1	2	3
УКУПНО	556	98	654

▲ табела бр. 4 ПРОГРАМ ОТКУПА СЕОСКИХ ДОМАЋИНСТАВА

Пројекат куповине сеоских кућа је настављен у 2010. години из средстава УНХЦР и Комесаријата који је средстава прибавио од продаје доплатне поштанске марке "КРОВ". У табели бр. 4 дати су подаци закључно са 1.1.2009. године.

* * * * *

ИНТЕРСОС, као извршни партнер ЕАР, у 2008. години реализовао је компоненту пројекта доделе грађевинског материјала за монтажне куће, са уградњом. На овај начин 20 породица, у осам општина на територији Републике Србије решило је стамбени проблем.

У 2009. години настављена је реализација ове компоненте у оквиру пројекта који финансира Европска Унија/Делегација Европске Комисије у Србији (ДЕК) -ИПА 2007, а коју реализују извршни партнери АСБ, Међународна организација за миграције (ИОМ), ИНТЕРСОС и Дански савет за избеглице (ДСИ). Планирана је додела 74 монтажне куће. До децембра 2009. године заједничке комисије су потврдиле 35 породица, али је дошло до застоја у изградњи, због административних проблема око издавања локацијских дозвола. Завршетак овог пројекта је у 2010 години, а усељено је 45 монтажних кућа.

Власништво	Донатор/имплементарни партнер	број стамбених јединица
ИЗБЕГЛИЦЕ	ЕАР/ИНТЕРСОС	20
ИЗБЕГЛИЦЕ/ИРЛ	ИПА 2007-ДЕК/Интерсос, ИОМ	25
УКУПНО		45

▲ табела бр. 5 МОНТАЖНЕ КУЋЕ

* * * * *

Додела помоћи у грађевинском материјалу за завршетак стамбеног објекта и побољшање животних услова реализована је од 2000. године:

- до 2004. године страни донатори су додељивали пакете грађевинског материјала без учешћа представника Комесаријата у раду комисија и у том периоду су, по њиховим информацијама, поделили око 1500 грађевинских пакета за побољшање животних услова и завршетак стамбеног објекта (Међународни комитет спаса-ИРЦ; ДСИ; СДЦ; НРЦ, а само Интерсос је доделио 611 пакета);
- од 2004. године, до децембра 2008. године (ЕАР, УНХЦР, НРЦ, ДСИ) додељено је 1482 пакета грађевинског материјала, као помоћ за завршетак изградње започетог стамбеног објекта за породице избеглих и интерно расељених лица из колективних центара и приватног смештаја (за интерно расељена лице је додељено 163 пакета грађевинског материјала, од којих је 23 додељено ромским породицама);
- до 31. децембра 2009. године, додељено је 830 помоћи и то: ИПА 2007- 151, УНДП-18, УНХЦР 186 (од којих је 19 додељено у децембру, а реализовано у грађевинској сезони 2010. год.) и Комесаријат - 311 за завршетак стамбеног објекта и 164 за побољшање животних услова;
- Покрајински фонд за пружање помоћи избеглим, прогнаним и интерно расељеним лицима, за побољшање животних услова доделио је бесповратну помоћ у висини од 1500 евра за 163 домаћинства, а грађевински материјал за 117 породица у висини од 5000 евра, од којих 50% су у обавези да врате.

Овај програм помоћи се наставља и у 2010. години.

* * * * *

Пренамена колективних центара, са укупним смештајним капацитетом од 510 места, Комесаријат је реализовао у сарадњи са надлежним министарством за социјална питања, и донаторима (УНХЦР, ЕКО, СДЦ, НРЦ, ДСИ и ЕАР). Колективни центри у

Врбасу, Брусу, Блацу, Кучеву и Пожеги су адаптирани и пренамењени у домска одељења 2004. године.

У 2007. години завршени су грађевински радови на реконструкцији објекта Дома здравља у Љубовији, који је у функцији колективног центра, са циљем пренамене објекта у Домско одељење са стара и душевно оболела лица, са приоритетом смештаја избеглица. Објекат је приведен намени у 2009. години. У децембру 2009. године свечано је отворено домско одељење у Забучју – Ужице, адаптирањем колективног центра.

Смештајни капацитети:

1. Кучево (150 места)
2. Врбас (75 места)
3. Пожега (50 места)
4. Блаце (50 места)
5. Брус (75 места)
6. Љубовија (30 места)
7. Забучје (80 места)

Комесаријат је инвестирао изградњу објекта „Дом за одрасла инвалидна лица и стара лица”, капацитет 100 места, а Одлуком Владе Републике Србије основан је који је уступљен Министарству рада, запошљавања и социјалне политике.

* * * * *